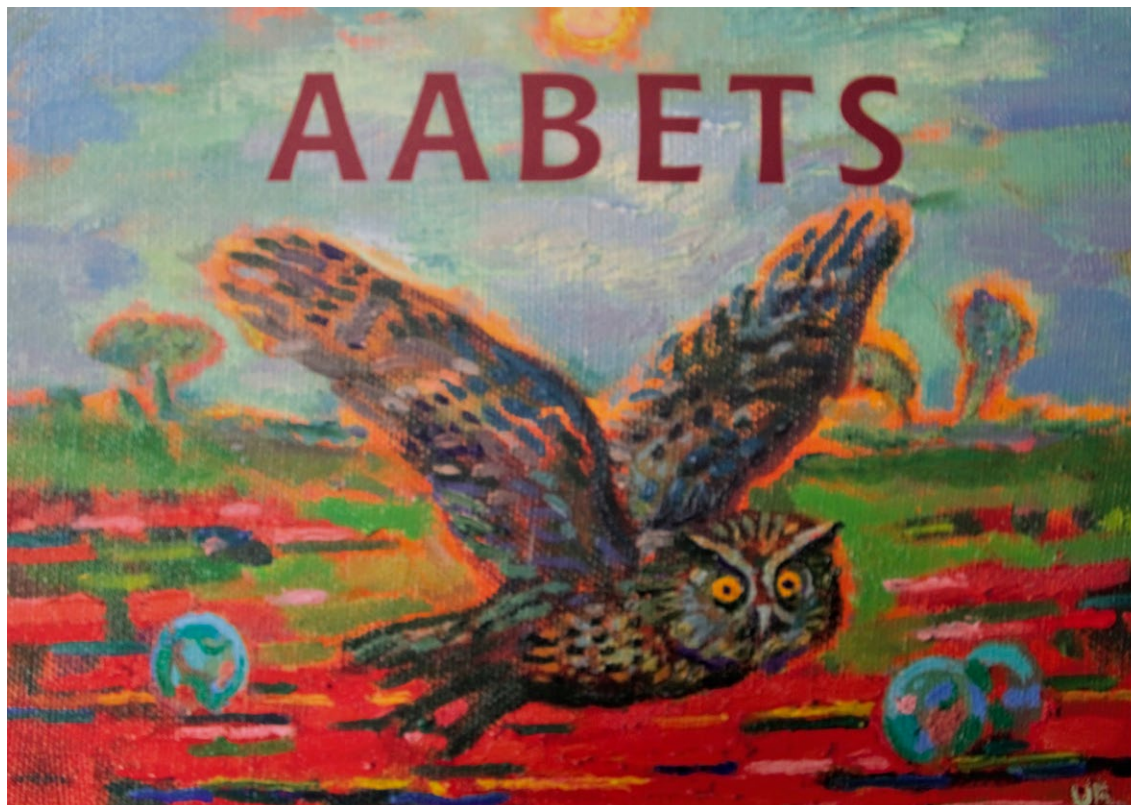

TIIRUTAJA

EESTI ORNITOLOOGIAÜHINGU TEABELEHT

NR 54 ♦ DETSEMBER 2021

Loe sellest lehest:

- 1 Linnud Eesti murdeaabitsates
- 4 Sada aastat linnutiivul: tagasivaade aastale ja kuhu edasi?
- 6 Linnuhuviliste lood: Art Villem Adojaan
- 8 Noortenurk: söödamaja küllastavad linnud minu kodus
- 10 Rukkirääk Tootsi saatjat Türgis leida ei õnnestunud

☛ Kaessipiägä kanakuell Kihnu aabetsi kaanel.

Illustratsioon: Uno Roosvalt

Ruotsused ja sorokasveet: linnud Eesti murdeaabitsates

Kadri Tüür

„Ruotsused, va reod, oo okkmaribud puhas äe rätsin!“

Kes on lugenud Muhu oabitsat, saab tõenäoliselt aru, et aasta linnud kuldnokad on käinud tikripõõsaid rüüstamas ja muhulane avaldab selle üle pahameelt.

Eestis on praeguseks välja antud kokku üheksa piirkonna murdeaabitsaid: Võru (1998), Kihnu (kaks erinevat; 2009 ja 2011), liivi (2011 [käsikiri valmis 1938]), Seto (2011), Kodavere (2015), Mulgi (2016), Sõrve (2017), Kuu-salu (2021) ja Muhu (2021), lisaks veel terve hulka lugemikke ning muid murdekeelt ja kohalikku pärimuskultuuri esitlevaid teoseid. Lindudest murretes ja rahvapärimeses tuleb kindlasti ära märkida veel sellised olulised ülevaateosed nagu Mart Mägra „Linnud rahva keeles ja meeles“ (1969) ning Mall Hiimäe „Väike linnuraamat rahvapärimesest“ (2016). Milleks aga kirjutada murdeaabitsatest linnuhuviliste teabelehes?

Nagu maailma keeleteadlaste uuringud on näidanud, soodustab looduslik mitmekesisus ka keelelist mitmekesisust. Uurimaks, kas see peab paika ka nii väikese ala puhul, nagu seda on Eestimaa, tegin Eesti Lastekirjanduse Keskuse seminaril „Laps ja keskkond“ väikese sissevaate sellesse, kuidas meie murdeaabitsates kujutatakse loomi-linde ning mida võiksime sellest järeldada nendes esitatava keskkonnasuhte kohta. Lühidalt võib öelda, et murdeaabitsates esinevad linnuliigid sõltuvad tugevasti piirkonnast, mille murdekeelt raamat jäädvustab, andes seega tunnistust sellest, millised linnud on ühes või teises piirkonnas traditsiooniliselt tähtsad olnud. Seega võime öelda, et linnud murdeaabitsates kajastavad kenasti Eesti bioloogilist ja kultuurilist mitmekesisust. Järgnevalt teen lühikese sissevaate kolme Eesti murdeala aabitsalindude asurkondadesse.

Muhu üebikud

Aabitsatest rääkides võiksime ootuspäraselt alustada kukest – ent nii see siiski pole. → lk 2

Kuldnokk aitas rähnili poegi kasvatada

Eelmisel aastal märgati Kanadas, et isane kuldnokk toitis männi-kirjurähni poegi. Tegu ei olnud üksiku juhusliku toitmis-korraga – isaslind külastas kolme rähnipojaga pesa regulaarselt. Säärane liikidevaheline abistamine lindude seas väga levinud ei ole, dokumenteeritud juhtumeid on käputäis. Kuidas ja miks kuldnokk rähnipogade eest hoolt kandis, saab lugeda aasta linna teadusuudisest: eoy.ee/kuldnokk/uudised/teadus.

KULDNOCK

AASTA LIND 2021

→ Muhu oabitsa esikaanelt vaatab kukk noorele õppurile nõudlikult otse silma sisse.

Illustratsioon: Riina Üisk

→→ Võrokiilne ABC kiräoppus ja lugõmik algkooli latsilõ.

Illustraator: Peeter Allik

↓ Muhu murdeaabitsas on sõnalisel kujul esindatud veel üebikud.

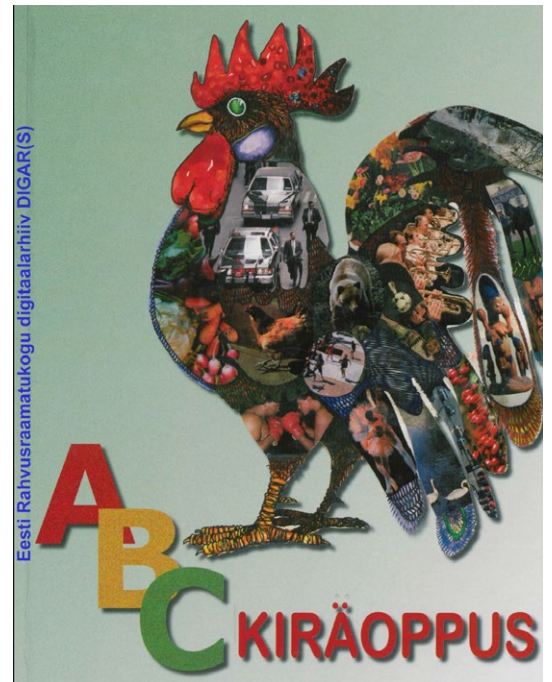
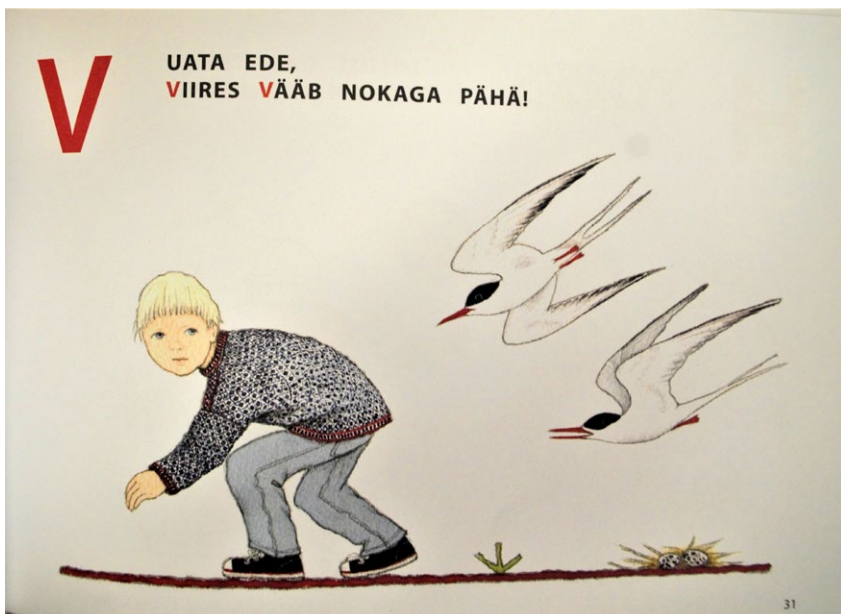
Illustratsioon: Riina Üisk

Kukke ei leia enam suurema osa meil praegu koolides kasutusel olevate tava-aabitsategi kaanel, murdeaabitsatest rääkimata. Ainus korralik profiilis seisev kukk on võrokiilse ABC kiräoppuse kaanel. Muhu oabitsa esikaanelt aga vaatab ta nõudlikult noorele õppurile otse silma sisse. Selle teose kaanepilt esitab, nagu murdeaabitsate loomakujutus enamasti, ajatut taluidüllü: kuke selja taga on kanad, keda perenaine parasjagu toidab, mõned kanad on uitanud ka oabitsa taga-kaanele, kus koer siblijate üle valvet peab. Kuke jalge ette joonistas kunstnik Riina Üisk ka pisut linnurohtu, mida veel mõnekümne aasta eest võis kodulindudega jagatud õuemurust sageli leida. Lisaks teksti algul mainitud ruotsustele on lindudest Muhu murdeaabitsas on sõnalisel kujul esindatud veel üebikud, kellega seoses tekis koostajatelgi oluline peamurdmishetk, mida tuli mitmekesi lahendada. Pärast mitmepäevaseid hääldamiskatseid jõudsime selgusele, et üks ööbik on üöbik, aga kui neid on mitu, siis on nad

↓ Raamatus „Aett, eit ning mia“ on õpetlik pilt poisist, kes munadega tiirupesa juurest kummargil minema hiilib.

Illustratsioon: Mari Kaarma

hoopis üebikud: teine tüvevokaal sõltub sellest, kas sõna on ainsuses või mitmuses. Kui kunstnik poleks otsustanud lause „Oleme sial just nii kaua kut üebikud laulma akkavad“ juurde veel üht laulvat üöbikut joonistada, poleks me seda ilmselt niipea teada saanudki.

Kihnu aabetsi suurõd kuõllid

Kihnlastel on koguni kaks murdekeele algõppe-teost: Uno Roosvalti piltidega Kihnu aabets (2009) ja Mari Kaarma illustreeritud „Aett, eit ning mia“ (2011). Sisuldasa on need erinevad, esimeses on tekstid palju mahukamad, kuid lindude osas esineb siiski olulisi kattuvusi.

Kihnu aabetsi kaanel on „kaõssipiägä kanakuõll“, kelle kohta tekstis on K-tähe juures järgmine seletus: „Tämäl ond kaõssi kõrvad ning koltõõd silmad. Ning kanakuõll ond tämä sellepäräst, et kuõll ond kihnu kieles kajakas, aga kõik teesed, kissi maõssakate jaos ond kuõllid ond kihnlastõl kanakuõllid.“ Ka aabitsa kaant kergitades tuleb esimesena vastu seesama kanakuõll koos kahe suure kulliga (pildi järgi otsustades pigem kalaku merikajakad), vanalind ja poeg. Avapildiks on raamatus samuti „Suurõd kuõllid“, kus on kujutatud kajakaid rannas vabedel istumas. See seob kokku kajakad ning kalapüügitraditsioonid: kajakad ilmuvad ikka sinna, kus on lootust võrgust pudenenud kala leida. Sama seost võime täheldada Juhan Smuuli kaluriluuletustes; ikka käivad kalamehed ja kajakad koos, ehkki nende suhe ei pruugi alati just südamlük olla. Raamatus „Aett, eit ning mia“ selgitatakse kullide kohta veel, et „räämekuell rüegib, kjarr naerab“ – vastavalt siis kalakajakas ja naerukajakas. Lisakõõsimus lastele edasiseks arutamiseks on ornitoloogiline: „Miokõ ond nuõr kuell?“

Praktilised tegutsemisjuhised

Kõige pikemalt ja põhjalikumalt antakse sissevaade kihnlaste linnukultuuri aabetsi G-tähe juures, kus on juttu koslakongidest. Kosladele

pesitsusvõimaluste loomine, et siis hiljem nende munadest matti võtta, on Eesti rannikualadel olnud laialt levinud komme. Puhtpraktiliselt vaadates – on ju munad varakevadel väga tänuväärne energiaallikas ja toidulaua rikastaja. Kosklamunade korjamisest kirjutavad oma teostes Vilsandi näitel Alma Toom ja August Mälk, Hiiumaa laidudega seoses Tiit Leito ja Fred Jüssi. Kihnu aabets toob ära pikemad praktilised tegevusjuhised: kõigepealt tuleb kevadel koslakongid puhastada minevasuvisest pesamaterjalist ja kogemata pessa ununenud pahaks läinud munadest ning panna kongidesse uued heinad. Siis „akatassõ egä päe kuulamõs käümä egä kossal kongis kobistä“. Kosklamunadest teeb ema kooki, aga nende kogumisel tuleb kindlasti teha vee- katse: „Kui põhja vaob, siis ond õigõ muna. Kui päile jäeb, siis ond eng juba siss – aotud.“ Samuti tuleb hoolitseda välja hautud koslapoegade eest ja nad kas või seelikusabas mereni aidata, et neid vareste eest kaitsta. „Siis ond koslapojad piäsen,“ lõpeb aabetsilugu. „Aett, eit ning mia“ lisab kosklamunadele ka kajakamunad: „Kullimunad kolõ iäd!“, mille juures on pilt kahest tüdrukust, kes rannas kajakamune põlle sisse korjavad. Sealsamas leheküljel on ka lisaküsimus: „Aga miokõst värvi ond kossilmunad?“ Ilmselt kuuluvad sellised teadmised pisikeste kihnlaste igapäevatarkuste hulka.

Aabetsi palas „Puadiga Pitkänäle“ on üks tore koht, kus inimese perspektiiv vahetub tuletornivahi abil linnu omaga: „Puagi rõdu iäre all ond puar piästliku pesä. Pojad pistvad piäd pesäst vällä ning vanad topvad nendele süemist suhu. „Ju’ka piästlikud mõtlõvad – me sii all nao penid paegi piäl ning nämäd tõmmaka päe läbi,“ naerab Äpe vana.“

Teises Kihnu raamatus on aga inimese ja linnu suhete muutlik dünaamika edasi antud mõnevõrra äkilisemas võtmes. V-tähe juures on märksõnaks viires (kirjakeeles tiir, pildi järgi arvata- vasti randtiir) koos manitsusega: „Uata ede, viires vääb nokaga pähä!“ Illustratsiooniks on väga ilus ja õpetlik pilt poisist, kes munadega tiirupesa

juurest kummargil minema hiilib, mis ei jäta küll kahtlust selles, kelle käes selles stseenis jäme ots on. Ei ole see inimene looduse kroon kogu aeg ühti.

Kihnu-teema lõpetuseks (ja viitega järgnevale Seto-loole) üks mõistatus ka: „Uus koda ning ust põlõ kusagil?“

Seto sorokasveet

Kõige suurem linnuüllatus ootas aga Seto aabitsa (2011) lõpus. Võrreldes teiste aabitsatega on seal linde nii sõnas kui ka tekstis üsna vähe. Küll aga pöörduakse Setomaal kanade poole krüptilise sõnumiga: „Sorokasveet, luuq munnõ, luuq munnõ!“

Kui uurisin, mida see võiks tähendada, hakkas hargnema hoopis laiem lugu inimeste ja lindude ühisest minevikust, olevikust ja tulevikust. Sorokasveet on nimelt idakristluses tuntud neljakümne Sebastia märtri mälestuspäev, mida tähistatakse 9. märtsil suure paastu ajal, mil muu hulgas on keelatud ka munade söömine. Legendi järgi aeti nelikümmend märtrit, ristiusku pöördunud Rooma sõdurid, külmal ööl riieteta muistes Armeenias (praegu Türgi territooriumil) asuva järve äärde, kus nad surnuks külmusid. Mälestuspäeva sõnumiks on kannatustes vastu pidamine ja ustavaks jäämine. Setomaal usuti, et sel päeval pööravad nelikümmend rändlindu oma nokad taas kodu poole, peavad rände katsumustele vastu ja jäävad oma kodule ustavaks. See ootus aitab ka inimestel paastuaja lõpuni vastu pidada. Paast lõpeb teadagi munadepühadega, mil mune niihästi süüakse kui ka kaunistatakse ja veeretatakse; munad on ülestõusmise ja üldisemalt elu ringkäigu sümbol. Kanade ärgitamine munele (looge mune!), mida võib võtta ka üsna praktilise toiduigatsusena, saab siin juurde päris ulatusliku müto-kosmilise mõõtme. Pisikesed lihtsad kanad esindavad aga suurt hulka teisi linde, kelle tagasitulek annab lootust kannatusaja lõppemiseks ja uueks kevadeks.

Seni, kui meil on veel linde, on ka lootust! Murdeaabitsatest saab seda lootust juurde küll.

↑ Merelinnud on Kihnu aabitsates palju tähelepanu pälvinud. Pildil naerukajakas ja jõgitiirud.

Foto: Moonika Bukotkin

↓ Kosklamunadest on rannikualadel ikka lugu peetud. Pildil jääkoskel.

Foto: Mari Teede

Kirjutist toetab teadusprojekt PUTPRG08, Eesti keskkonnaliikumine 20. sajandil.

EOÜ 100 - tagasivaade aastale ja kuhu edasi?

Kaarel Võhandu, EOÜ juhataja

Asusin ornitoloogiaühingu juhatajana tööle aasta tagasi. Aastaring talle iseloomulike töödega on ära keerelnud ning olen saanud kogeda nii talvist projekti- kirjutamise hullust, kevadsuvist välitööde hooaega kui ka sügise aruannete esitamist.

Ornitoloogiaühingul on selja taha jäänud märgiline juubeliaasta, i. mail täitus meil 100 tegutsemisaastat. Koroonapiirangute kiuste on õnnestunud juubeliaastat tähistada mitme sündmusega: linnuretked i. mail, juubelialbumi ilmumine, tordi söömine suvepäeval, teaduskonverents ja juubelipidu. Tähistamise kõrvalt oleme tegelnud uute liikmete otsimisega, mille tulemusena on meie liikmete arv kasvanud 45 võrra 653-ni. Linnukaitse saavutasime selle, et ohtlike ainete käitlemine Pakri linnualal peatati, hanede kevadine heidutusjaht katkestati, jõustati osaline raierahu ja Matsalu rahvusparki kaitse-eeskirja oluline leevendamine jäi ära.

Kõige kogetu põhjal tuleb sättida edasist suunda. Arvestades tõsiasja, et maailm on pea ees tormamas elurikkuse- ja kliimakriisi, on üks olulisemaid ornitoloogiaühingu ülesandeid Eesti linnustiku ja looduse kaitse. Meie lindude arvukus nii metsas kui ka kultuurmaastikus on pikaajalises languses. Ka veelindudel ja kahlajatel läheb üsna kehvasti. Viimasel ornitoloogiaühingu linnukaitsekomisjoni koosolekul sõnastasime üle kahekümne linnukaitse teema, mis vajavad tähelepanu ja tegelemist. Neile lisanduvad probleemid, mis nõuavad sekkumist üksikobjektide

ja kaitsealade tasemel. Tööpöld on lai ning üks võtmeküsimusi on piisava hulga raha ja inimeste leidmine, et linnustiku kaitsega tõhusalt tegelda. Oleme sel aastal korraldanud annetuskampaniaid, kirjutanud projekte ning suuname osa oma pakutavate teenuste eest saadavast sissetulekust linnukaitse. Kaalumisel on ettevõtetest annetajate otsimine ja suurem kaasamine.

Teiseks võtmeküsimuseks on kõlapind ühiskonnas ning poliitikute ja ametnike otsuste mõjutamise võimekus. Paraku kiputakse tih-tipeale eelistama suurima liikmete arvuga või majanduslikult võimsaima huvirühma huve. Looduskaitseorganisatsioonina ei ole EOÜ-l võimalik saada majanduslikult võimsaks, nii et meie siht on liikmeskonna kasvatamine. Pikas perspektiivis on siin väga oluline roll loodusharidusel ja linnuvaatluse populariseerimisel. Lühemas perspektiivis kutsun kõiki olemasolevaid liikmeid üles aktiivsusele. Osalege ornitoloogiaühingu üritustel, panustage harrastusteadusse mõnes meie seireprojekti, vaadeldge lindsid ja kutsuge oma loodushuvilisi sõpru ja sugulasigi üles seda tegema.

Ilusat pühadeaega!

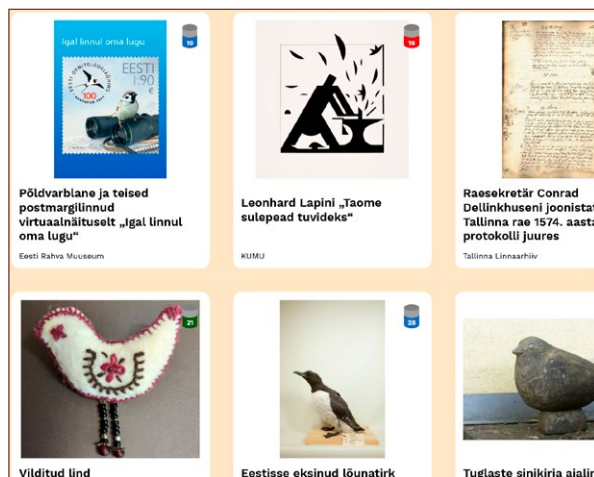
EOÜ 100 – noppeid ühingu juubeliaastast

9. märtsil paigaldati esimest korda Eestis GPS-GSM saatja nurmkanale, kes sai ornitoloogiaühingu juubeliaasta puhul nimeks Sada. Pildil Jaanus Elts. <https://bit.ly/nurmkanasada>

Underi ja Tuglase kirjan-duskeskus avas 22. aprillil virtuaalnäituse „Lind arhiivis ja muuseumis“. <https://utkk.ee/lind-arhiivis-ja-muuseumis/>

Foto: Liis Keerber

29. aprillil avas Eesti Rahva Muuseumis marginäituse „Igal linnul oma lugu“. <https://www.erm.ee/et/content/igal-linnul-oma-lugu>

29. aprillil ilmus Eesti Posti ja ühingu koostöös juubeleile pühendatud kaksikpostmark. <https://bit.ly/kaksikpostmark>

Põlva ja Võru huvikoolide õpilased korraldasid aprillis pesakastide oksjoni ja tegid ühingu kingituse. <https://bit.ly/pesakastideoksjon>

1. mail toimusid juubelipäeva puhul linnuretked üle Eesti. <https://bit.ly/juubelilinnuretked>

Foto: Karl Jakob Toplaan

Tallinna koolide õpilased ehitavad mais ühingu sünnipäevaks 100 pesakasti. <https://bit.ly/sadapesakasti>

ROHELISTE RATTARETK „KUIDAS ELAD, LINNURIIK?“
14.-16. MAI 2021

- Sõida üksi, sõbra või perega jalgrattal loodust nautima ning läbi vähemalt 33 kilomeetrit.
- Püüa pildile 100 lindu või salvesta 100 sekundit linnulaulu ja postita jäädvustus Roheliste Rattaretkede Facebooki lehele.

Kõigi osalejate vahel loosime välja hulgaliselt auhindu!

WWW.RATTARETKED.EE

14.-16. mail toimus ühingu juubeliaastale pühendatud Roheliste Rattaretk „Kuidas elad, Linnuriik?“ <https://bit.ly/rohelisterattaretk>

18. juunil ilmus ühingu tegevusaastaid kajastav raamat „Kas on linnukesel muret?“ <https://bit.ly/juubeliraamat>

16. oktoobril toimus teaduskonverents „100 aastat Eesti lindude heaks“ <https://bit.ly/teaduskonverents>

Õpetajate Leht

VARIA

Sada pesakasti ornitoloogiaühingu sajandaks sünnipäevaks

21. mail 2021 Tiina Vagver toimetas • Kuvandevon: arhiv

Arvamus
 Üldharidus
 Tugiharidus
 Alueharidus
 Kutseharidus
 Kõrgharidus
 Inimene
 Püevaktsell
 Varia
 Erilised

Meile kirjutatakse

Töökohtinimesed

Pakun tööd
 Otsin tööd

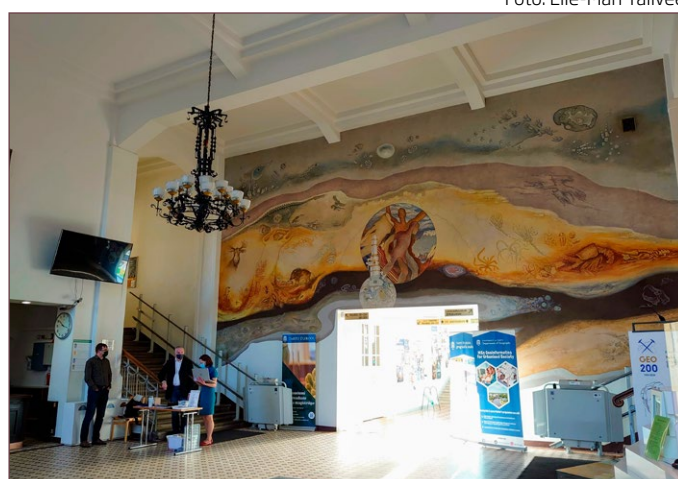
Küsitlus

Millistel tingimustel läheksite Ida-Virumaale õpetajaks?

Foto: Karin Pai

Foto: Elle-Mari Talivee

Art Villem Adojaan:

Meil on Vaiblas selline filosoofia, et mitte „minu“ vaid „meie“

Küsitlesid Tiidu Tali ja Liis Keerberg

Mis on sinu esimene mälestus lindudest?

Võisin olla umbes 3–5 aastane, kui isa Kristjan leidis ühe varesepoja, ja loomulikult oli meil vaja ta üles turgutada. Õues oli aiavõrgust ehitatud puur, kus ta kasvas; me toitsime teda kassikon-serviga. Mingil hetkel lasime ta oma elu peale. Teine eredam mälestus on Vaiblast. Linnujaama pööningul pesitsesid suitsupääsukesed ja sealt leiti üks mädamuna. Lapsi hirmutati, et see haiseb hullult, aga meil oli ikkagi suur huvi teada, mis seal sees on. Õega koksime muna kividega katki, sealt tuli see liga välja... aga mingit haisu ei olnudki.

Umbes 10 aastat hiljem Kakarahul sain alles teada, kuidas mädamuna tegelikult haiseb.

Kuidas sa Kakarahule sattusid?

Eks mu vanemate käsi oli mängus, kuid legendi kohaselt oli Katrin Kaldma mind soovitanud Kalev Rattistele. Nii saadeti mind 13-aastasena kevadel kaheks nädalaks Kakarahule. Oli just masskoorimise aeg ja iga päev koorus ligikaudu 200 kajakapoeaga, kes kõik oli vaja ära rõngastada.

Vaiblas 2005. aastal.

Foto: Margus Ots

Kiirematel päevadel läksime juba kell 8 hommikul saarele, kell 8 õhtul tagasi, vahepeal vaid lühike lõunapaus – see oli päris intensiivne. Kokku rõngastasin umbes 2000 kajakapoeaga. Kuuendast klassist alates käisingi kevaditi Kakarahul. Gümnaasiumis jõudsin sinna vähem, sest selles kooliastmes ei hinnatud ühe vaese õpilase suurt välitööhimu nii kõrgelt. Põhikoolis võisin sirge seljaga Maaülikooli rektori allkirjastatud töendiga klassi- või õppealajuhataja juurde minna ja öelda, et pean nädalaks koolist ära minema. Igal aastal olin Kakarahul erineval ajal ja nägin erinevaid etappe kajakate pesitsemisest, nõnda kujunes lõpuks laiem pilt

kogu pesitsusperioodist, mis kajakatel kestab alates aprillist kuni juunini. Tegin kajakate noka ja jalgade värvuse seostest pesitsusedukusega põhikooli loovtöö, kus teadlased olid abiks. See läks hiljem konkurssidele ja oli edukas.

Kui varakult sul see äratundmine tuli, et lindudega tegelemine sulle tõsisemalt huvi pakub?

Ehk 2015. aastal, kui hakkasin iseseisvalt tegutsema. Kui 2013 Kakral ära käisin, läksin sügisel ornitoloogiaringi, kus

Kakarahul 2013. aastal. Foto: Kristjan Adojaan

tekkis hulk tuttavaid, toimusid laagrid ja võeti retkedele kaasa. 2015. aasta alguses otsustasin, et kõik mu vaadeldud varesed ja varblased peavad saama ka eElurikkuse andmebaasi üles laetud. Väga tähtsat osa selles hasarti minekus mängis ilmselt võimalus jälgida, kuidas teistel linnuvaatlejatel vaatlused lähevad, mida ja kus nad näinud on. Ma arvan, et 2015 oli see äratundmine, et tahaksin lindudega rohkem tegelda. Just süvendatult ja iseseisvalt õppida.

Kes on sinu jaoks olnud kõige suuremad mõjutajad - mitte ainult lapsepõlves, vaid ka hiljem?

Kõige suuremad mõjutajad loodushuvi ja uudishimu tekkimise mõttes on olnud ikkagi geenid ja keskkond, mis tähendab siis peamiselt perekonda, vanemaid. Aga ornitoloogilises mõttes mõjutasid palju Kakarahu välitööd ja Kalev Rattiste, ornitoloogiaringi juhendajad Elo Hermann ja Aire Orula. Ornitoloogiaringist sain baastadmised, kuid üliolulist rolli mängis see, et Aire ja Elo tassisid ornitoloogiaringi jõmpsikaid ka igale poole retkedele kaasa ja korraldasid meile laagreid Palupõhjas ja Silmal. Peale selle on mõjutanud kõik need linnuretked, kuhu n-õ päris linnuvaatlejad mind kaasa võtsid, näiteks kakuretked Raul Vilgiga Järvelsel või Estbirdingu sügis- ja kevadkoosolekud, linnurallid. Inimene, kes võttis selle noore huvilise retkele kaasa, ei oskaks isegi arvata, millist rolli see mängis.

Meerapalus Peipsi järve ääres 2019. aastal.

Foto: Tiidu Tali

Mida sulle Vaiblas tegutsemine on andnud või õpetanud?

Meil on Vaiblas selline filosoofia, et mitte „minu“ vaid „meie“. Vaibla linnujaama vedamisel on roll päris suurel seltskonnal entusiastidest aktivistidel. Ja võib-olla see ongi üks põhiline asi, mida Vaibla on õpetanud. Vingeid asju on palju etem teha koos kui üksi. Ühtsuses peitub jõud.

Mis on olnud kõige raskemad hetked linnujaama käiguhoidmisel?

Vaibla linnujaamas on üldiselt kõige keerulisemad hetked olnud need, kus pole saanud Vaibla linnujaamas olla (naerab). Aga linnujaama käiguhoidmisel on kõige suurem proovikivi leida entusiaste, kes oleksid valmis olema osa vedajate seltskonnast, kellel on rõngastusluba. Seni on see päris hästi läinud. Viimastel aastatel ongi Vaibla fookuseks saanud lindude populariseerimise ja hariduse teema. Huvilisi on hästi palju ja kord juba käinud inimesi tuleb aasta-aastalt ka tagasi.

Mis on sinu arvates Eesti keskkonnakaitses kõige suurem puudujääk?

Minu arust on suur probleem see, et selle väikese, aga väga hääleka osa äärmuslike keskkonnakaitsjate ja äärmuslike keskkonda ületarbivate töösturite põhjal sildistatakse kogu huvirühm. Nii et keskkonnakaitsjate jaoks on kõik, kes tahavad mingeid looduse hüvesid inimeste huvides kasutada, halvad, ja vastupidi – kõik, kes julgevad looduse kaitseks sõnakese öelda, on jälle töösturite ja ametnike meelest liiga äärmuslikud ja mingi seletamatu asja eest väljas. Need kaks väga polariseerunud poolt ei suuda omavahel diskussioonikohta leida. See on suur probleem. Mis omakorda tuleneb teisest väga suurest probleemist – nimelt keskkonna ületarbijatel on tagavarajoker, milleks on raha. Kuna see hoiab majandust käimas ehk on eelistatum osa, saadakse sellega naiivsemaid inimesi n-ö konksu otsa, ja nõnda on selles küsimuses, milliseid otsuseid keskkonnakaitses või -tarbimises tehakse, jäme ots töösturite käes. See on suur murekoht. Looduskaitsjad on oma asja eest väljas peamiselt väga õhukese leiva eest, peamiselt oma vabast ajast ja entusiasmist, samal ajal kui neil, kes kasutavad meie loodust oma huvide edendamiseks, seda muret ei ole. Ja kuna nad manipuleerivad ühiskonda, ärgitades seda ületarbimisele, et majandus kasvaks, on see süsteem juba eos vigane.

Mida sina teisiti teeksid?

Ma arvan, et praeguses maailmas oleks täiesti kohane, kui meil oleks kaks eraldi ministeeriumi. Keskkonnaministeerium tuleks jagada keskkonna majandamise ministeeriumiks ja keskkonna kaitsmise ministeeriumiks või siis viia keskkonna

majandamise osa majandusministeeriumi alla. Kui sul on ühes asutuses inimesed, kes töötavad vastandlike eesmärkide nimel nagu praegu, siis ei saa sealt midagi head tulla. Ja ühtlasi, kui ei ole keskkonnakaitsese teema eest seisvat poliitilist jõudu, siis ei ole ka mingit võimalust, et tekiks arutelu kõrgemal tasemel.

Mis on sinu soovitus algajale linnuvaatlejale?

Algajal linnuvaatlejal on mõistlik üritada endale leida mõni pärislinnuvaatlejust kaashuviline, kes aitaks talle seda maailma tutvustada. Kui ei ole ühtegi sellist tuttavat ja ei julge ka pöörduda mõne aktiivsema linnuvaatleja poole, siis võib tulla Vaibla linnujaama. Seal me võime aidata algust teha. Üksinda pusimine ei ole kindlasti nii lihtne ja tulus, kui seda on koos teistega õppimine.

Ja edasijõudnud linnuhuvilistele?

Neil ma soovitaksin olla selleks inimeseks, kes õpetab ja populariseerib linde algajatele linnuhuvilistele, sest olles lindude eeskõneleja, on edasijõudnud võim kujundada linnud algajate silmis just nii popiks ja lahedaks, kui tema arvab neid olevat.

Pelle Mellov (sõber):

Mina sain Art Villemiga tuttavaks Tartu loodusmaja ornitoloogiaringis ja sellest ajast peale on meie huvid küllaltki paralleelselt kujunenud. Tema talent paistis juba varakult silma ja linnuringi viktoriinidel pakkusime teineteisele alati konkurentsi, mis tõenäoliselt innustas meid mõlemaid ka rohkem määrajat lappama. Peale selle olime mõned aastad koos samas rahvatantsuansambelis. Sellest ajast on mees tore seik tantsupeost: parasjagu oli käimas peaproov, kui tantsumuusika üldise segaduse vahelt kostis staadionist üle lendava koldvindi hääletsus. Vaatasime paar sekundit teineteisele otsa, saades kinnitust, et ka teine kuulis, ja nii see tõesti oli. Muljet avaldav on Art Villemi pühendumus Vaibla linnujaamas ja võime kaasata uusi inimesi suleliste võlu märkama. Hindan teda ka välitöökaaslasena, sest oleme saanud koos teha hulga loendusid. Loodan, et neid võimalusi tuleb veel palju.

Vaibla linnujaamas hooaega alustamas. Võrgupostide püstipanek 2020. aastal.

Foto: Tiiu Tali

Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi presidendina 2021. aastal avamatka kõnet pidamas. Foto: Paula Solvak

Söödamaja külastavad linnud minu kodus

Ekke Pehter

Ekke Pehteri uurimistöö „Söödamaja külastavad linnud minu kodus“ pälvis 2020. aastal õpilaste keskkonnaalaste uurimistööde üle-eestilisel konkursil 8.–9. klasside arvestuses 7. koha. Tööd juhendas Rõngu keskkooli bioloogiaõpetaja Stiina Lõhmus.

Ekke Pehter Foto: Erakogu

Mulle on väiksest peale meeldinud linnud, seepärast valisingi 8. klassi loovtöoks lindude vaatlemise. Lindude tegevust on huvitav jälgida, sest iga linnuliik käitub isemoodi.

Toitmine ja vaatlemine

Kõige parem on linde jälgida sügisest kevadeni, sest siis on ilmad külmemad ja tiivulised vajavad rohkem toitu. Lindude toitmist tuleks alustada siis, kui nädal aega on olnud külmad ilmad ja lindudel on raske ise loodusest toitu leida.

Linde toitsin ja vaatlesin oma koduaias Tartumaal. Aias on söödaplatsi ümber palju puid, maastik on tasane, ümberringi on põllud ja segamets, kus mitmes kohas on tehtud lageraiet.

Et näha aias erinevaid linnuliike, peaks toidumajas pakutav toit olema mitmekesine. Mina toitsin linde päevalilleseemnete, maapähklite, searasva ja pekiga. Samuti ketsetasin tõrudega, mille olin korjanud juba septembris. Päevas panin söödaks 350 g päevalilleseemneid, 100 g maapähkleid, 200 g magedat searasva ja 60 g tõrusid. Puu otsa riputasin pekitükid.

Panin üles kaks söödamaja ja meisterdasin tööõpetuse tunnis söödaaluse, millele asetasin tõrud ja rasva. Ühte söödamaja panin maapähklid ja teise päevalilleseemned.

Lindude toitmist ja vaatlemist alustasin 11. novembril 2018 ja vaatluse lõpetasin 28. veebruaril 2019. Kokku kestis vaatlus seega 102 päeva. Kellaajaliselt vaatlesin linde vahemikus 14.00–16.00. Märkisin Exceli tabelisse maksimaalse isendite arvu igast liigist, keda nägin poole tunni jooksul söödaplatsi külastamas.

Pekitükke kulus vaatlusperioodil 5 kg.

Pildil tamme-kirjurähn.

Fotod: Ekke Pehter

Töö eesmärk oli saada vastus järgmistele küsimustele:

- Millised liigid külastavad söödamaja?
- Millised liigid on kõige arvukamad söödamaja külastajad?
- Kuidas mõjutab temperatuur söödamaja külastavate lindude arvukust?
- Milliseid toiduaineid linnud heal meelel söövad?

Märkmikusse kirjutasin tähelepanekuid linnuliikide käitumisest.

Millised liigid külastavad söödamaja?

Minu söödaplatsi külastasid rasvatihased, hallpea-rähnid, puukoristajad, põhjatihased, pasknääril, sinitihased, musttihane, harakad, hallvaresed, põldvarblased, rohevindid, leevikesed, suur-kirjurähnid, urvalinnud, metsvint, tamme-kirjurähn ja talvike.

Millised liigid on kõige arvukamad söödamaja külastajad?

Kõige enam külastas söödaplatsi korraga 48 rohevinti, neile järgnesid 21 rasvatihast ja 20 põldvarblast. Teistest liikidest oli korraga näha 1–4 isendit. Rohevintide arvukus oli suurim 11. veebruaril 2019 – tõenäoliselt jäi minu söödaplats nende rändetele. Rasvatihased ja põldvarblased on paigalinnud, nende arvukuse tõus ei olnud seotud rändega.

Mil määral mõjutab temperatuur söödamaja külastavate lindude arvukust?

Vaatluspäevade madalaim temperatuur oli 23. jaanuaril 2019 (-11 °C) ning kõrgeim 13. ja 25. veebruaril 2019 (6 °C). Kõige rohkem oli linde söömas 11. veebruaril 2019 (kokku 78 isendit). Minu kogutud andmete põhjal ei saa öelda, et madalama temperatuuriga päevadel käib alati rohkem linde söömas. Samas oli mõnel külmemal päeval näha lindude arvukuse kasvu söödaplatsil.

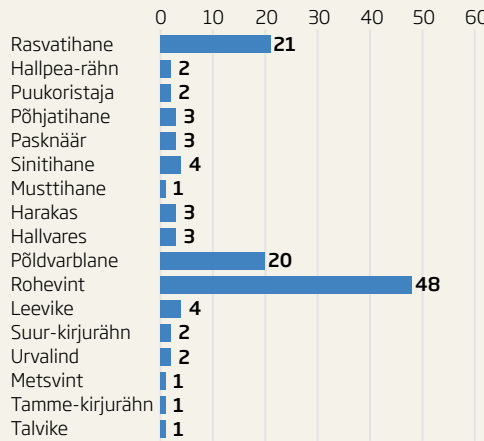
Milliseid toiduaineid linnud meelsasti söövad?

Suur-kirjurähni põhitoiduks oli searasv. Hallpea-rähn eelistas pekki. Rohevindid sõid kõige enam seemneid. Puukoristajad sõid pekki ja päevalilloseemneid. Pasknäädid käisid söömas tõrusid, pähkleid ja maha puistatud seemneid. Sinitihased ja rasvatihased sõid seemneid, pähkleid, pekki ja rasva. Nemad koos rasvatihastega olid kõige mitmekesisemad toitujad. Põhjatihased eelistasid pekki, seemneid ja pähkleid. Musttihane sõi pekki ja seemneid. Põldvarblased eelistasid seemneid ja pähkleid. Urvalind, talvike ja metsvint sõid ainult seemneid. Tamme-kirjurähn nokkis pekki. Leevikesed, hallvares ja harakas sõid seemneid ja rasva.

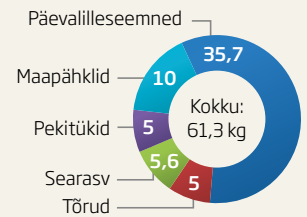
Vaatlusperioodi jooksul ära tarvitatud linnutoidu järgi saab teha järelduse, et kõige populaarsem toiduaine oli päevalilloseemned, mida kulus vaatlusperioodi jooksul 35,7 kg. Populaarselt teisel kohal olid maapähklid, mida kulus 10 kg. Mageda searasva ja tõrude kulu oli vastavalt 5,6 kg ning 5 kg. Pekitükke kulus vaatlusperioodi jooksul 5 kg.

Pärast vaatluse lõpetamist toitsin linde edasi, sest olid veel külmad ilmad ja toitmist ei tohi järsult lõpetada. Samas hakkasin toidukoguseid vähendama.

Maksimaalne isendite arv korraga söödaplatsil

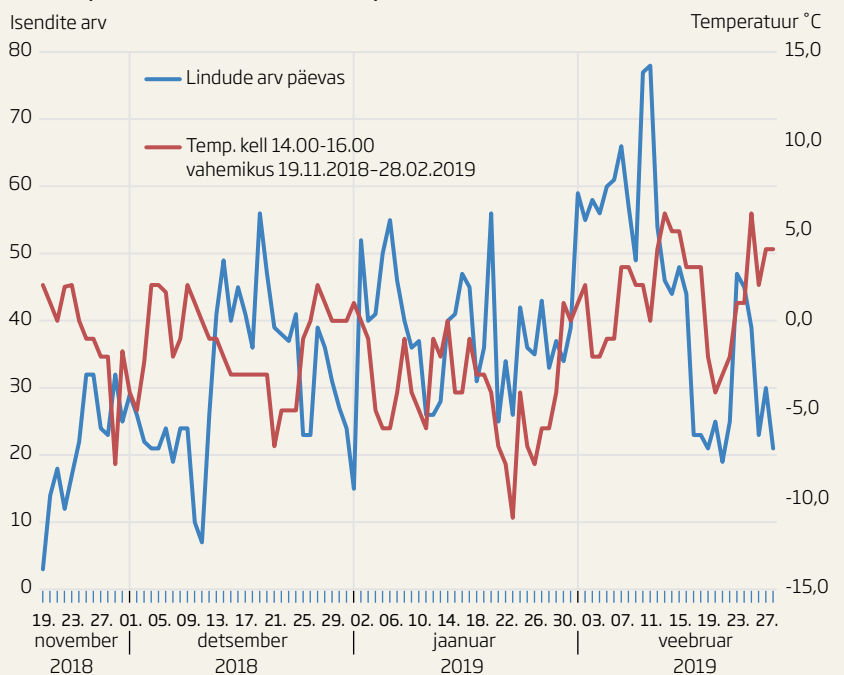

Söödade kulu, kg

Rasvatihane oli üks mitmekesisemaid toitujaid.

Lindude päevase arvukuse sõltuvus temperatuurist

Veebruari vaatlusandmed: igal päeval söödaplatsil poole tunni jooksul korraga nähtud isendite maksimaalne arv.

	Kuupäev, veebruar 2019																											
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
Temperatuur kl 14.00-16.00	1	2	-2	-2	-1	-1	3	3	2	2	0	4	6	5	5	3	3	3	-2	-4	-3	-2	1	1	6	2	4	4
Rasvatihane	12	10	9	10	10	10	13	10	9	8	11	10	10	7	7	5	6	6	5	4	5	7	8	5	4	4	4	4
Hallpea-rähn	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Puukoristaja	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Põhjatihane	2	0	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	2	1	2
Pasknäär	2	2	3	3	3	3	2	5	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	0	2	1	1	0	1	1	0	
Sinitihane	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	1	2	1	1	1	1	1	2	3	2	2
Musttihane	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Harakas	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Hallvares	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Põldvarblane	10	11	17	7	9	9	10	10	10	10	6	18	7	7	20	8	1	1	1	7	3	2	11	12	10	4	3	5
Rohevint	20	19	15	20	22	22	25	20	20	48	51	17	20	18	12	20	11	10	10	10	10	12	24	22	20	7	8	6
Leevike	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	2	2	2	2	1	1	1	0	0	1	1	0	0	0	4	1	
Suur-kirjurähn	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Urvalind	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Metsvint	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tamme-kirjurähn	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Talvike	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Rukkirääk Tootsi saatjat Türgis leida ei õnnestunud

Hille Hanso

↑ Fenerköy on põllumajandusmaast ümbritsetud piirkond Türgis, Istanbulist 80 km läänes.

Mullu suvel pani Eesti Ornitoloogiaühing esimest korda maailmas GPS-saatja rukkiräägule. Sügisel rändas isane rääk Toots läbi Valgevene ja Bulgaaria Türgi Traakiasse, kus saatja jäi mitmeks kuuks signaali edastama ühest ja samast kohast Fenerköy põldude vahel. Pole teada, kas linnul kukkus saatja seljast, söödi ta ära või juhtus midagi muud. Et saatja oli terveks jäänud, uuris ornitoloogiaühing, kas ma ei teaks kedagi, kes võiks aidata hinnalist seadeldist otsida. Minu kodust Istanbulis oli kaardil märgitud koordinaatideni u 85 km. Mul autot pole ja enamasti ka aega mitte, kuid tänu juhusele olin hiljuti „Teeme ära!“ koristusel tutvunud harrastusornitoloogi Mert Gürboğaga. Kuna Liis Keerbergi kiri oli hinge peal – ikkagi meie oma Toots Türgis kaduma läinud –, rääkis Mertile loo ära. Aktiivse linnuvaatlejana ütles ta kohe, et muidugi, lähme otsima, teadus ennekõike, ja organiseeris meile autoga tuttava appi. Nii me majanaaber Marguse, Zeki ja temaga 12. septembri hommikul teele asusimegi.

Traakia sügis on ilus, kuldsed toonid ja kuumast suvest väsinud maa, päevalilled krabisevad iga tuuleõhu peale, norutades väsinult ootuses, et neil varsti pea maha võetakse. Fenerköy (tõlkes Majakaküla) on ümbritsetud põllumajandusmaast. Kahjuks paistab, et metsatukkasid ja muid puhkekohti rändlindudele on piirkonnas alles kriminaalselt vähe (arvan, et võimaluse korral

peaksid teised riigid Türgit survestama, et valimatult ei kultiveeritaks kogu maad, vaid kesk-konnahoiu kaalutlustel oleksid puhkemetsatukad kohustuslikud, aga see selleks).

Ornitoloogiaühingu antud punkti kaardil taga ajades sõitsime põlluvaheteedel. Kui tee otsa lõppes, läksime jala edasi. Siis leidsime paiga, kus Toots oli ilmselt veetnud elu viimased tunnid – kuigi südames loodan, et ta raputas gepsumaha ja elas vaba mehena edasi.

See, mis kaardil tundus lihtsalt roheline laik põldude vahel, oli padrik, mis oli paiknemise tõttu järsakute rüpes kultiveerimisest pääsenud. Seda võis kokku olla 100 m². Rändlindude õnn! Seal kasvas paar suuremat paplit, mitme meetri kõrgust pilliroogu, lopsakat põldmarja (Türgi oma on viiemillimeetriste okastega!), osja, ohakaid ja hulganisti mulle tundmatuid taimi, millest enamik kriimustas või jättis rõivaste külge teravaid seemnekobaraid. Kokku oli moodustunud umbes pooleteise meetri paksune taimevaip, mis oli nii tihedasti läbi põimunud, et maapinda oli peaaegu võimatu märgata. Pinnas oli porine, sest mitmel pool immitises maast allikavett. Tekkinud oli pisike oas, kuhu mahtusid rebasepesa, arvukalt rotiurge, igasugu putukaid. Kokkuvõttes: välja oli kujunenud omaette ökosüsteem, mida inimesed polnud veel ära rikkunud. Mert, Zeki, Margus ja mina jagasime ala ära. Sukeldusime sinna igaüks ise otsast, mina näiteks roomasin

↓ Rääk Toots sai endale saatja selga 2020. aasta juunis.

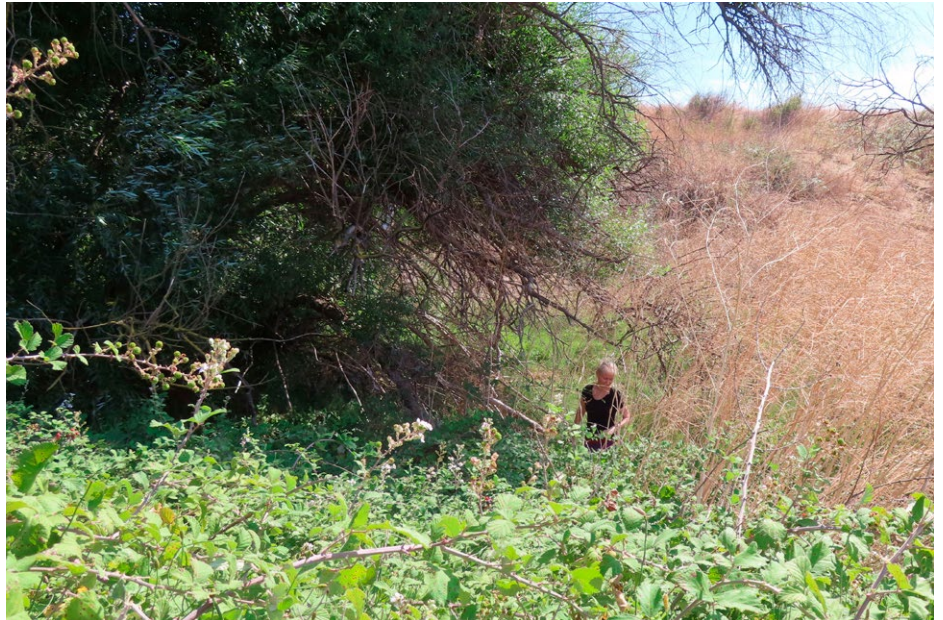
Foto: Riho Marja

mööda rebaserada vee ääres, pea kohal tunnelilaena kriipivad väädid. Liikumiskiirus võis olla pool meetrit tunnis.

Pärast neljatunnist rähklemist ning arvukaid kriimustusi ja okkatorkeid olime sunnitud loobuma. Niisuguses inimvaenulikus padrikus mitmekümne meetri raadiuses umbes 30-kraadises kuumuses ja tol mavate taimedega võideldes millegi otsimine osutus võimatuks. Sobiv rõivas oleks olnud eriti tugevast presendist rüü, aga kust seda võtta. Pealegi oleksime teistele lindudele sobivat elupaika rikkunud, asjatult murdnud taimi, mis neile kaitset ja varju pakkusid. Seade jäi paraku leidmata, samas ei täheldanud me otseseid märke, et Toots oleks näiteks rebase saagiks langenud. Mert leidis ühe ärasöödud linnu suled, aga see polnud rääk.

Ikkagi oli tegu seiklusega, mida meist keegi ei kahetse. Esiteks lõime Eesti ja Türgi linnuhuviliste vahele sideme, millest tulevikus saab huvi korral välja kasvada asjalikum koostöö. Mina sain targemaks, miks Türgi ornitoloogid polnud vastanud meilidele gepsu otsimise ametlike palvetega: Türgi on rändlindudele oluline transiitmaa, mistõttu kohalikud elanikud saavad Euroopa linnu-uurijatelt sellesisulisi päringuid alatasa. Pärast meie retke mõistan, miks nad otsima ei kibe. Teisalt õppisime, millistes tingimustes Traakiasse jõudnud Toots võis puhata. Jälgisime, kuidas kirevad mesilasenäpid saaki jahtisid, kosta oli veel mitme rästa häält ja suitsupääsukesed tiirutasid ringi. Saime pilte ja videomaterjali võpsikust, kuhu meie Eestist lendu läinud tegelane võis pidama jääda – ornitoloogidele vajalik teadmine seegi. Ja meie oleme kogemuse võrra rikkamad!

↑ Poolteise meetri paksune taimevaip oli nii tihedasti läbi põimunud, et maapinda märgata oli peaaegu võimatu.

↓ Otsingutiim (vasakult): Zeki, Mert, Hille ja Margus

Fotod: Margus Kalam, Hille Hanso ja Mert Gürboğa

Huvitavad linnuleid!

- 8. oktoobril rõngastati Viiljandimaal Sürgaveres **väiketsiitsitaja** ning Kihnu **sinisaba**.
- 14. oktoobril nähti Järva- maal Lokutas **punanokk- varti**, kes oli seal paigal umbes kolm nädalat.
- 23. oktoobril vaadeldi Läänemaal Põõsaspeal **jääkau- ri, ida-tõmmuvaerast, kuninghahki ja puna-vee- tallajat**; viimast nähti samal päeval ka Ruhnu saarel.
- 26. oktoobril kohati Ruhnu **väiketsiitsitajat**.
- 10. novembril nähti Valga- maal Korva luhal **ruugerüdi**. Tegu on selle liigi teise vaatlusega Eestis.

Ruugerüdi. Foto: Raul Viik

Anna teada nurmkanadest!

Eesti Ornitoloogiaühing ootab teateid nurmkanasalkade kohta, kes käivad sel talvel aedades või talude lähedal püsivalt toitumas. Laekuv info on suureks abiks nurmkanade elupaigakasutuse uuringus. Teateid ootame aadressil liis.keerberg@eoy.ee või sisestatuna eElurikkuse andmebaasi.

Eesti Ornitoloogiaühing

Address: Veski 4, Tartu 51005
Telefon: 742 2195
E-post: eoy@eoy.ee
www.eoy.ee

Tiirutaja

Toimetaja: Ulvi Karu
E-post: ulvi.karu@eoy.ee
Tiirutaja ilmub neli korda aastas

Teostus: HIMANTO.EE

Toetajad

Lehe väljaandmist on peale märgitud fotoautorite toetanud: **Keskonna- investeringute Keskus**

ISSN: 1736-6844

Trükisetutvustus

Ilmus 2022. aasta linnukalender

Kalendris tutvustatakse nii Eestis kohata- vaid tavalisemaid kui ka haruldasemaid linde. Fotode autor on harrastuslinnu- vaatleja Raul Viik.

Kalendri liigitekstid on koostanud ornitoloogiaühingu juha- taja Kaarel Võhandu, keeleteimetaja on Sigrid Ots.

Kalender on A4 formaadis, klamberköites, tekstid on eesti keeles. Kalendrist leiab ka juhised lindude talvise toit- mise ja pesakasti meisterdamise kohta.

Linnukalendrit saab osta Eesti Ornitoloogiaühingust hin- naga 3.50, lisandub saatmiskulu.

Vaata tellimisinfot: www.eoy.ee/pood.

Palju õnne!

Aasta keskkonnanoor on Martin Tikk

Keskkonnaministeerium jagas 4. novembri galaõhtul eelmise aasta keskkonnan- auhindu. Muu hulgas anti

esmakordselt üle aasta keskkonnanoo- re tiitel, mille pälvis Martin Tikk. Martin on Eesti Ornitoloogiaühingu suvise aia- linnupäeviku koordinaator ning ta on olnud ka Eesti Ornito- loogiaühingu vabatahtlik. Martin on aktiivne noor, kelle kir- jutised on jõudnud ka näiteks ERRi uudisteportaalile.

Raierahu annetuskam- paania oli edukas

Eesti Ornitoloogiaühing, Pääs- tame Eesti Metsad MTÜ ja Eesti Metsloomäühing vaidlustasid 6. augustil 2021 haldus- kohtus Keskonnaameti otsuse, millega amet keeldus lisamast metsateatistele lisatingimust, mis keelaks raie lindude pesitsusajal. Nimetatud vabauhendused alustasid 1. oktoobril annetuskampani- a, et koguda 7000 eurot õigusabikulude katteks. Ka annetamistal- gute raames kutsusid vabauhendused inimesi an- netama raierahu kohtuasja jaoks.

Detsembri alguseks on eesmärk täidetud ja annetusi on tehtud isegi üle 7200 euro.

Täname südamest kõiki annetajaid!

Osale!

Operatiivset infot ürituste kohta saab ühingu kodulehelt www.eoy.ee.

25. det- sember 2021 - 7. jaanuar 2022

Maismaa taliinnuloenduse jõululoen- dus. Vaatleja peab tundma taliinde hääle ja välimuse järgi. Taliinnuloenduse juhen- di ja vaatlusankeedi leiab veebilehelt www.eoy.ee/maismaa-taliinnuloendus

15.-16. jaanuar

Kesktalvine veelinnuloendus. Osale- miseks tuleb valida endale sobiv avatud veega mereranniku lõik või siseveekogu ning kokku lugeda kõik kohatud veelin- nud. Loenduslade kaardid ja vaatlusan- keedi leiab veebilehelt www.eoy.ee/kesktalvine-veelinnuloendus.

28.-30. jaanuar

Talvine aialinnuvaatlus. Üles tuleb märkida ühe tunni jooksul aias või pargis kohatud linnuliigid ja iga liigi puhul suu- rim korraga nähtud isendite arv. Vaatluse tegemise juhendi, ankeedi ja määramisabi leiab veebilehelt www.eoy.ee/talv.

15.-28. veebruar

Maismaa taliinnuloenduse kevad- loendus. Vaatleja peab tundma taliinde hääle ja välimuse järgi. Taliinnuloenduse juhendi ja vaatlusan- keedi leiab veebilehelt www.eoy.ee/maismaa-taliinnuloendus.

1. märts - 31. mai

Ornitofenoloogilised vaatlused. Osa- lema on oodatud nii algajad linnuhuvili- sed kui ka kogunud vaatlejad. Rändlindude saabumist ja lahkumist tuleks oma kodu- koha ümbruses jälgida iga päev, kuid ooda- tud on ka kõik juhuvaatlused. Täpsem info: www.eoy.ee/fenovaatlused.

1. märts

Suvise aialinnupäeviku hooaja algus. Aialinnupäevikusse saab iga huviline kir- ja panna, millised linnud tema aias tegut- sevad ja pesitsevad. Täpsem info: www.eoy.ee/aed.

7. märts - 31. oktoober

Aasta linnu metskurvitsa foto- ja videovõistlus. Eesti Ornitoloogiaühing ootab võistlusele nii foto- kui ka videoma- terjali metskurvitsast. Täpsema info leiab veebilehel www.eoy.ee/metskurvits

27. märts

Linnade linnuvaatluspäev. Välja selgitatakse kõige liigirikkam linn. Osaleda võivad kõik linnuhuvilised ükskõik millises Eesti linnas. Täpsem info: www.eoy.ee/linnade-linnuvaatlus.

Selles Tiirutajas kirjutavad

Kadri Tüür on Tallinna ülikooli teadur ning Eesti Keskonnaajaloo Keskuse juht

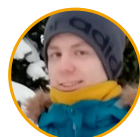
Kaarel Võhandu on Ornito- loogiaühingu juhataja

Tiit Tali veab Tiirutaja persoonilugude rubriiki ning on fenovaatluste koordinaator

Liis Keerberg on linnunimetuste komisjoni liige ja veab Tiirutajas persoonilugude rubriiki

Ekke Pehter on Rõngu kesk- kooli 11. klassi õpilane

Hille Hanso on ajakirjanik

Ulvi Karu on Tiirutaja toimetaja ja immuun- ökoloogia teadur